

A kutyák teljesítményének hatása a gazdáikban kialakult kutya-személyiség képre

1. ELMÉLETI BEVEZETŐ

a. A kutya-gazda:

Az utóbbi évtizedekben a kutya vált az egyik legnépszerűbb háziállattá, egyes elméletek szerint olyan kutyát választunk magunknak, mely a személyiségünket leginkább tükrözi, mellyel leginkább tudunk azonosulni (Kubinyi et al., 2009; Turcsán et al., 2012). A kutyák személyiségét érintő kutatásoknak már a 20. században nagy figyelmet szenteltek (Kubinyi et al., 2009), melynek egyik oka lehetett, hogy már a tenyésztők, menhelyek részéről megfogalmazódott az igény, miszerint mind a gazda-családok, mind a kutya szempontjából a legideálisabb párosítás történjen meg. Ennek egy lehetséges módja a személyiségteszt alapú párosítás (Gobbo & Zupan, 2020; Kubinyi et al., 2009). Ehhez természetesen szükség van nem csak a gazda személyiségének körvonalazására, de a kutya hosszútávú, különböző helyzetekben történő megfigyelésére, interakciókba léptetésére is (Gobbo & Zupan, 2020).

b. Big Five:

A Big Five teszt hatékonyan méri mind az emberek, mind a kutyák személyiségvonásait öt dimenzióban (Kubinyi et al., 2009). Ezen a dimenziók, annak érdekében, hogy a modell a négy lábú barátaink szempontjából is értelmezhetővé váljon, némi átszabásra kerültek, a kérdések kutyaszpecifikussá váltak. A következő dimenziókat lehet velük meghatározni: neuroticizmus, extravertió, lelkiismeretesség, szófogadás, nyitottság (Kubinyi et al., 2009). Az utóbbi pont talán a legvitatottabb, embereknel kultúrát/intelligenciaszintet mér, ide soroljuk a kíváncsiságot, a fantáziát, kreativitást, az új problémákhoz való hozzáállást, saját hiba felismerését (Costa & McCrae, 1992), ebben a kísérletben a kutyák feladatmegoldási teljesítményét is ebben a dimenzióban vizsgáljuk.

c. Hipotézisek:

A tesztet bár a gazdák töltik ki, akik elvileg jól ismerik a saját kutyáikat, mégis rengeteg szubjektív tényező befolyásolhatja a kutya személyiségének pillanatnyi megítélését (Mirkó et al., 2013). Ebben az egyszeres vak kísérletben a kutyák teljesítményét manipuláljuk, és a gazdákat arra kérjük, hogy a Big Five teszt segítségével körvonalazzák saját kutyájuk személyiségét egy ügyességi feladat előtt és után. Hipotézisünk szerint a váltott rejtésben résztvevő kutyák megítélése nem változik, míg az A-not-B helyzet miatt rosszul teljesítő kutyák feladat utáni pontszáma a nyitottság dimenzióban csökken.

MÓDSZER

a. Kísérleti személyek:

A felméréshez a terv szerint 2 * 10-12 gazdát toborzunk, akik a kísérletben a saját kutyáikkal vehetnek részt. A résztvevők írásos beleegyezésüket adják a kísérletben való részvételhez és adataik felhasználásához a Helsinki Deklarációban megfogalmazott etikai irányelvek betartásával járunk el. A részvételi lehetőséget szociális platformok segítségével pl. kutyás Facebook csoportokban, illetve plakátokon pl. kutyafuttatókban, parkokban hirdetjük meg. A felhíváson kiemeljük, hogy a kísérletre már összeszokott gazda-kutya párosokat várunk. A jelentkezőket véletlenszerűen két csoportba osztjuk (A-not-B helyzet/váltott rejtés). A részvételért jutalomfalatokat és játékot adunk.

b. A-not-B vs váltott rejtés feladat:

Mindkét rejtés lényege, hogy a kutya első nekifutásra megszerezze a jutalomfalatokat, azaz a falatot rejtő mélyedést közelítse meg először. 3 trial-t játszunk végig velük, mindegyik során öt jutalomfalatot szereznek egyesével a keresések alatt. Mindkét feladathoz két kifutót használunk (legyen A és B), melyek egy park elkerített szegletében, egymás mellett helyezkednek el és egy-egy ugyanolyan bemélyedés van a kísérletvezetőhöz közel eső végükön. A másik végére (kb 1 méterre) ültetjük a kutyát, akit előbb a kísérletvezető megkínál jutalomfalattal, hogy tudja milyen finomságai vannak, legyen motivációja. Váltott rejtés esetben a kísérletvezető alternálva helyezi el a jutalomfalatokat az A és B mélyedésekben, melyeket a kutya rögtön megtalál, teljesítménye várhatóan 100%-os lesz. Ezzel szemben A-not-B helyzetben a kísérletvezető az első négy falatot az A-ba helyezi el, és csak az utolsót teszi a B-be. Várhatóan a kutya az utolsót is előbb A-ban keresi majd, ezzel hibázik, teljesítménye gyengébb lesz, mint a váltott rejtésben résztvevő kutyáké, hipotézisünk szerint a gazda véleményét ez befolyásolja.

c. Eljárás menete:

A jelentkezőket a tanszéken, előzetesen emailben egyeztetett időpontban fogadjuk, üdvözljük őket, ellenőrizzük a személyazonosságot, felvesszük az adataikat (nem, életkor, mennyi ideje élnek együtt a kutyájukkal, mennyi aktív időt töltenek együtt naponta), aláírhatjuk a beleegyező nyilatkozatot és bemutatjuk nekik a kísérleti folyamatot. Amennyiben készenállnak a gazda első ízben kitölti a Big Five kérdőívet, majd a kísérlet helyszínére vezetjük őket, ahol a kutyának végre kell hajtania a neki kisorsolt kondícióban a keresős feladatot. A gazda a folyamatot végigköveti, az ügyességi feladat (3 trial; 5 próba/trial) után a gazdát ismét megkérjük, hogy töltsse ki a Big Five kérdőívet. Amint végeztek megköszönjük a részvételt, rákérdezzük észrevételeikre, amennyiben nincs kérdésük hazaengedjük őket.

2. ADATELEMZÉS ÉS VÁRT EREDMÉNYEK

a. Adatok kinyerése:

A kérdőívek összegzése során kiemelt figyelmet fordítunk a nyitottság dimenzióját jellemző kérdésekre, ezeket kigyűjtjük és a megadott instrukciók szerint kiszámoljuk a pontszámot. Az első kitöltésből származó pontból kivonjuk a második kitöltés eredményét, így megkapjuk a gazda szerinti relatív eltérést a feladat előtti és feladat utáni teljesítmények között.

b. Adatelemzés:

Az adatok elemzéséhez *kétmintás t*-próbát használunk, ahol a független változónak a kisorsolt kondíciót tekintjük, függő változóként pedig az kutyák relatív pontszámát jelöljük meg.

c. Várt eredmények:

Az eredmények várhatóan alig mutatnak majd különbséget nyitottság-dimenzióban a teljesítmény hatására a kutyák gazda általi megítélésében, viszont egy minimális csökkenés kimutatható lehet. Tekintve az együtt töltött évek hatását a megítélés stabilitására az A-not-B kondícióban azt tapasztalhatjuk, hogy a több éve, vagy a napi több aktív órát együtt töltő kutya-gazda párosoknál a pillanatnyi teljesítmény alig vagy egyáltalán nincs hatással a nyitottság megítélésére.

3. DISZKUSSZIÓ ÉS KONKLÚZIÓ

A kutatás célja, hogy kiderítsük a Big Five teszt alapú kutya-gazda párosítás (Kubinyi et al., 2009; Turcsán et al., 2012) valóban hatékonyan működik-e a legideálisabb párok megalkotásában, ennek okán vizsgáltuk, hogy a kutya negatív teljesítménye negatívan befolyásolja-e a gazda kutyáról alkotott képét. Az eredmény nem meglepő, hiszen már összeszokott párosokkal vágtunk a kísérletbe, ami azzal járhat, hogy a gazda fejében már egy stabil kép van a kedvence személyiségéről, szokásairól, még ha a gyengén teljesítő csoportba is került lehet látta már nehezebb helyzetekben jól teljesíteni, ami azt eredményezheti, hogy a pillanatnyi ítéletet a kutyába vetett hit és az együtt töltött idők során kialakult globális kép felülírja (Payne et al., 2015); lehet ezért jelenik meg ez a bizonytalanság a mindössze 1-1,5 éve együtt élő párosoknál. A kísérletet érdemes lenne lefuttatni pár hónapja együtt élő párosokkal, illetve a résztvevők alacsony száma is befolyásolhatta a kapott eredményeket. Továbbá felmerült a gazdák nyálban levő kortizolszintjének mérése a kísérlet előtt, illetve után. Bizonyára izgulnak, hogy kedvencük ügyes legyen, ezért már a kísérlet előtt egy megnövekedett szintet tapasztalhatunk (Selye, 1954), de a jól teljesítő kutyák gazdái a jó eredmény hatására várhatóan megnyugszanak, a rosszul teljesítőké pedig csak még stresszesebbé válhat, ez akár objektívebb mérőszámot adhat.

(A kísérlet élesben való lefuttatása nagyban finomítaná, lehet felülné a kapott eredményeket.)

4. IRODALOM

- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). The five-factor model of personality and its relevance to personality disorders. In *Journal of Personality Disorders* (Vol. 6, Issue 4).
- Gobbo, E., & Zupan, M. (2020). Dogs' sociability, owners' neuroticism and attachment style to pets as predictors of dog aggression. *Animals*, 10(2).
<https://doi.org/10.3390/ani10020315>
- Kubinyi, E., Turcsán, B., & Miklósi, Á. (2009). Dog and owner demographic characteristics and dog personality trait associations. *Behavioural Processes*, 81(3), 392–401.
<https://doi.org/10.1016/j.beproc.2009.04.004>
- Mirkó, E., Dóka, A., & Miklósi, Á. (2013). Association between subjective rating and behaviour coding and the role of experience in making video assessments on the personality of the domestic dog (*Canis familiaris*). *Applied Animal Behaviour Science*, 149(1–4), 45–54. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2013.10.003>
- Payne, E., Bennett, P. C., & McGreevy, P. D. (2015). Current perspectives on attachment and bonding in the dog–human dyad. In *Psychology Research and Behavior Management* (Vol. 8, pp. 71–79). Dove Medical Press Ltd. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S74972>
- Selye, H. (1954). Interactions between systemic and local stress. In *British Medical Journal*. London
- Turcsán, B., Range, F., Virányi, Z., Miklósi, Á., & Kubinyi, E. (2012). Birds of a feather flock together? Perceived personality matching in owner-dog dyads. *Applied Animal Behaviour Science*, 140(3–4), 154–160. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2012.06.004>